

РАМКОВЕН ДОГОВОР

13.08.2001

Точките во наредниов текст даваат усогласена рамка за обезбедување на иднината на демократијата во Македонија и овозможување на развојот на поблиски и поинтегрирани односи помеѓу Република Македонија и Евро-атлантската заедница. Овој Рамковен договор ќе го промовира мирниот и хармоничен развој на граѓанското општество, истовремено почитувајќи го етничкиот идентитет и интересите на сите македонски граѓани.

1. Основни принципи

1.1. Целосно и безусловно се отфрла употребата на насилство за остварување политички цели. Само мирни политички решенија можат да ја загарантираат стабилната и демократска иднина на Македонија.

1.2. Суверенитетот и територијалниот интегритет на Македонија, и унитарниот карактер на државата се неповредливи и мора да се сочуваат. Не постојат територијални решенија за етничките прашања.

1.3. Мултиетничкиот карактер на македонското општество мора да се сочува и да најде свој одраз во јавниот живот.

1.4. Една современа демократска држава, во природниот тек на својот развој и созревање, мора постојано да обезбеди нејзиниот Устав целосно да ги исполнува потребите на сите нејзини граѓани во согласност со највисоките меѓународни стандарди, коишто и самите постојано се развиваат.

1.5. Развојот на локалната самоуправа е од суштествено значење за поттикнување на учеството на граѓаните во демократскиот живот, и за унапредување на почитувањето на идентитетот на заедниците.

2. Прекин на непријателствата

2.1. Страните го истакнуваат значењето на заложбите од 5 јули 2001 година. Ќе има целосен прекин на непријателствата, целосно доброволно разоружување на етничките албански вооружени групи, и нивно целосно доброволно распуштање. Тие го прифаќаат фактот дека за донесување Одлука од страна на НАТО да помогне во овој контекст, ќе биде потребно воспоставување општ, безусловен и неограничен прекин на огнот, согласност за политичко решение за проблемите на оваа земја, јасна заложба на вооружените групи доброволно да се разоружаат, и прифаќање од сите договорни страни на условите и ограничувањата во рамките на кои ќе делуваат силите на НАТО.

3. Развој на децентрализирана власт

3.1. Ќе биде усвоен ревидиран Закон за локална самоуправа со кој ќе се зајакнат овластувањата на избраните локални претставници, и значително ќе се зголемат нивните надлежности во согласност со Уставот (како што е измените во согласност со Анекс А) и Европската повелба за локална самоуправа, при што ќе се одрази принципот на вертикална организираност кој што во моментот важи во Европската унија. Зголемените надлежности пред се ќе се однесуваат на областите на јавните услуги, урбаното и руралното планирање, заштитата на животната средина, локалниот економски развој, културата, локалните финансии, образованието, социјалната заштита и здравствената заштита. Ќе се усвои Закон за финансирање на локалната самоуправа за да се обезбеди соодветен систем на финансирање, за на локалните власти да им се овозможи да ги исполнуваат сите свои надлежности.

3.2. Во рок од една година по завршувањето на новиот попис, кој под меѓународен надзор ќе биде спроведен до крајот на 2001 година, ќе бидат ревидирани општинските граници. Ревизијата на општинските граници ќе биде спроведена од страна на локалните и националните власти, со меѓународно учество.

3.3. Со цел да се обезбеди дека полицијата е свесна за и одговора на потребите и интересите на локалното население, локалните началници на полицијата ќе ги избираат советите на општините од листи на кандидати предложени од страна на Министерството за внатрешни работи и истите редовно ќе комуницираат со советите. Министерството за внатрешни работи ќе го задржи овластувањето за разрешување на локалните началници на полицијата во согласност со законот.

4. Недискриминација и правична застапеност

4.1. Целосно ќе се почитува принципот на недискриминација и рамноправен третман на сите лица пред законот. Овој принцип особено ќе се применува во однос на вработувањата во јавната администрација и јавните претпријатија, како и кај пристапот до јавното финансирање за равојот на деловните активности.

4.2. Во законите со кои се регулираат вработувањата во јавната администрација, ќе бидат содржани мерки со кои ќе се обезбеди правична застапеност на заедниците во сите централни и локални јавни тела и на сите нивоа на вработување во тие тела, истовремено почитувајќи ги правилата за компетентност и интегритет според кој се раководи јавната администрација. Властите ќе преземат активности за да ја корегираат постоечката неврамнотеженост во составот на јавната администрација, особено преку вработување припадници на заедниците со недоволна застапеност. Особено внимание ќе се посвети на тоа да се обезбеди, колку е можно побрзо, полициските служби генерално да го одразат составот и распределбата на населението во Македонија, како што е специфицирано во Анекс Ц.

4.3 За Уставниот суд, една третина од судиите ќе се избира од страна на Собранието, со мнозинство од вкупниот број пратеници, која ќе содржи мнозинство од вкупниот број пратеници кои тврдат дека припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во Македонија. Оваа постапка ќе се применува и при изборот на Народниот правобранител и на тројца членови на Судскиот совет.

5. Посебни собраниски процедури

5.1. На централно ниво, уставните амандмани и Законот за локална самоуправа, нема да можат да се усвојат без квалификувано мнозинство на две третини од гласовите, во рамките на што ќе мора да има мнозинство од гласовите на пратениците кои тврдат дека припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во Македонија.

5.2. За донесување на законите кои директно ги засегаат културата, употребата на јазикот, образованието, личните документи и употребата на симболи, како и на законите за локално финансирање, локални избори, градот Скопје и за општинските граници, ќе мора да постои мнозинство од гласови, во рамките на што ќе мора да има мнозинство од гласови на пратениците кои тврдат дека припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во Македонија.

6. Образование и употреба на јазиците

6.1. Во однос на основното и средното образование, наставата ќе се изведува на мајчините јазици на учениците, а истовремено во цела Македонија ќе се применуваат унифицирани стандарди за академските програми.

6.2. Финансирање од страна на државата ќе се обезбеди за високо образование на јазиците на кои што зборуваат најмалку 20 проценти од населението во Македонија, а

врз основа на посебни спогодби.

6.3. При уписот на државните универзитети на нови студенти, кои припаѓаат на заедници кои не се мнозинско население во Македонија, ќе се применува принципот на позитивна дискриминација се додека уписот правично не го одрази составот на населението во Македонија.

6.4. Низ цела Република Македонија и во нејзините меѓународни односи службен јазик е македонскиот јазик.

6.5. Кој било друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од населението, исто така, е службен јазик, како што е овде образложено. Во органите на Република Македонија, кој било службен јазик различен од македонскиот може да се употребува во согласност со законот, како што понатаму е елаборирано во Анекс Б. Кое било лице што живее во единица на локална самоуправа во која најмалку 20% од населението зборуваат службен јазик различен од македонскиот, може да употребува кој било службен јазик за да комуницира со регионалната канцеларија на централната влада, надлежна за таа општина; таквата канцеларија, ќе одговори на тој јазик, дополнително на македонскиот. Кое било лице може да употребува кој било службен јазик за да комуницира со главна канцеларија на централната влада, кој ќе му одговори на тој јазик, дополнително на македонскиот.

6.6. Во однос на локалната самоуправа, во општините каде одредена заедница сочинува најмалку 20% од населението на општината, јазикот на таа заедница ќе се употребува како службен јазик, дополнително на македонскиот. Во однос на јазиците на кои зборуваат помалку од 20% од населението во општината, локалните власти демократски ќе одлучат за нивна употреба во јавните тела.

6.7. Во кривични и граѓански судски постапки на кое било ниво, обвинетото лице или која било страна ќе има право на превод на државен трошок на сите постапки, како и на документи во согласност со соодветни документи на Советот на Европа.

6.8. Кои било лични документи на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот, исто така, ќе бидат издадени на тој јазик, дополнително на македонскиот јазик, во согласност со законот.

7. Изразување на идентитетот

7.1. Во однос на символите, непосредно до символот на Република Македонија, локалните власти ќе ја имаат слободата на предната страна од локалните јавни објекти да постават симболи со кои се обележува идентитетот на заедницата која што е во мнозинство во општината, со почитување на меѓународните правила и примени.

8. Имплементација

8.1. Уставните амандмани приложени во Анекс А, веднаш ќе бидат презентирани пред Собранието. Страните ќе ги преземаат сите мерки за да го обезбедат усвојувањето на овие амандмани во период од 45 дена по потпишувањето на овој Рамковен договор.

8.2. Усвојувањето на измените во законодавството утврдени во Анекс Б ќе биде во согласност со динамиката таму специфицирана.

8.3. Страните ја покануваат меѓународната заедница, што е можно поскоро да свика донаторска конференција, на која особено ќе се разговара за макро-финансиската помош; поддршката за финансирање на мерките кои ќе се преземаат за потребата на имплементирање на овој Рамковен договор, вклучувајќи ги и мерките за зајакнување на локалната самоуправа; и ревитализација и обнова во подрачјата погодени од борбите.

9. Анекси

Следниве анекси се составен дел од овој Рамковен договор.

- А. Уставни амандмани
- Б. Измени во законодавството
- Ц. Имплементација и мерки за градење доверба

10. Завршни одредби

10.1. Овој Договор стапува на сила со негово потпишување.

10.2. Верзијата на англиски јазик на овој Договор е единствената автентична верзија.

10.3. Овој Договор се водеше под покровителство на претседателот Борис Трајковски.

Потпишан во Скопје, Македонија, на 13. август 2001 на англиски јазик.

АНЕКС А УСТАВНИ АМАНДАМНИ

Преамбула

Сегашната Преамбула да се замени со јазик заснован врз концептите на индивидуални права и граѓанско општество како што следи:

Граѓаните на Република Македонија, преземајќи ја одговорноста за сегашноста и иднината на нивната татковина, свесни и благодарни на своите предци за жртвите и посветеноста во нивните заложби и борба за создавање на самостојна и суверена држава Македонија, и одговорни пред идните генерации за зачувувањето и развојот на се што е вредно од богатото културно наследство и соживотот во Македонија, еднакви во своите права и обврски кон заедничкото добро - Република Македонија - во согласност со традицијата на Крушевската Република и одлуките на АСНОМ, и на референдумот од 8 септември 1991 година одлучија да ја конституираат Република Македонија како самостојна, суверена држава, со намера да се воспостави и зацврсне владеењето на правото, да се гарантираат човековите права и граѓанските слободи, да се обезбеди мир и соживот, социјална правда, економска благосостојба и напредок на личниот и заедничкиот живот, преку своите претставници во Собранието на Република Македонија, избрани на слободни и демократски избори, усвојуваат...

Член 7

(1) Низ цела Република Македонија и во нејзините меѓународни односи службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

(2) Кој било друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од населението исто така е службен јазик, и неговото писмо, како што е подолу специфицирано.

(3) Кои било лични документи на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот, исто така, ќе бидат издадени на тој јазик, дополнително на македонскиот јазик, во согласност со законот.

(4) Кое било лице што живее во единица на локална самоуправа во која најмалку 20% од населението зборуваат службен јазик различен од македонскиот, може да употребува кој било службен јазик за комуникација со регионалната канцеларија на централната влада, надлежна за таа општина; таквата канцеларија, ќе одговори и на тој јазик, дополнително на македонскиот. Кое било лице може да употребува кој било службен јазик за да комуницира со главната канцеларија на централната влада, која ќе одговори

на тој јазик, дополнително на македонскиот.

(5) Во органите на Република Македонија, кој било службен јазик различен од македонскиот јазик, може да се користи во согласност со законот.

(6) Во единиците на локална самоуправа каде што најмалку 20% од населението зборуваат одреден јазик, тој јазик и неговото писмо ќе се употребува како службен јазик, дополнително на македонскиот јазик и неговото кирилско писмо. Во однос на јазиците на кои зборуваат помалку од 20% од населението во единицата на локална самоуправа, локалните власти ќе одлучат за нивна употреба во јавните тела.

Член 8

(1) Темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија се:

- основните слободи и права на човекот и граѓаните признати во меѓународното право и утврдени со Уставот;

- рамноправна застапеност на лица кои припаѓаат на сите заедници во јавните органи на сите нивоа и во други области од јавниот живот;

.....

Член 19

(1) Се гарантира слободата на вероисповеста.

(2) Се гарантира слободно и јавно, поединечно или во заедница со други, изразување на верата.

(3) Македонската православна црква, Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква и другите верските заедници и религиозни групи се одвоени од државата и се еднакви пред законот.

(4) Македонската православна црква, Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква и другите верски заедници и религиозни групи се слободни во основањето на верски училишта и на социјални и добротворни установи во постапка предвидена со закон.

Член 48

(1) Припадниците на заедниците имаат право слободно да ги изразуваат, негуваат и развиваат својот идентитет и особености на своите заедници, и да ги употребуваат симболите на својата заедница.

(2) Републиката им ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на сите заедници.

(3) Припадниците на заедници имаат право да основаат културни уметнички, научни и образовни институции, како и научни и други здруженија заради изразување, негување и развивање на својот идентитет.

(4) Припадниците на заедници имаат право на настава на својот јазик во основното и средното образование на начин утврден со закон. Во училиштата во кои образованието се одвива на друг јазик се изучува и македонскиот јазик.

Член 56

(2) Републиката гарантира заштита, унапредување и збогатување на историското и уметничкото богатство на Македонија и на сите заедници во Македонија, како и на добрата кои го сочинуваат без оглед на нивниот правен режим.

Со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Член 69

....

(2) За закони кои директно ги засегаат културата, употребата на јазиците, образованието, личните документи и употребата на симболите, Собранието донесува одлуки со мнозинско гласање на пратениците кои присуствуваат, во рамките на кои мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои тврдат дека припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во Македонија. Во случај на спор во рамките на Собранието во врска со примената на оваа одредба, спорот ќе го реши Комитетот за односи меѓу заедниците.

Член 77

(1) Собранието избира народен правобранител со мнозинско гласање од вкупниот број пратеници, во рамките на кои мора да има мнозинство гласови од вкупниот број на пратениците кои тврдат дека припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во Македонија.

(2) Народниот правобранител ги штити уставните и законските права на граѓаните кога им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања. Народниот правобранител ќе посвети особено внимание за заштита на начелата на недискриминација и рамноправна застапеност на заедниците во јавните тела на сите нивоа и во другите области на јавниот живот.

Член 78

(1) Собранието ќе основа Комитет за односи меѓу заедниците.

(2) Комитетот го сочинуваат по седум члена, секој од редовите на Македонците и Албанците во Собранието и пет члена од редовите на Турците, Власите, Ромите и други две заедници. Секој од петте члена ќе биде од различна заедница; доколку помалку од пет други заедници се застапени во Собранието, Јавниот правобранител, по консултации со водачите на релевантните заедници, ќе ги предложи останатите членови надвор од составот на Собранието.

(3) Собранието ги избира членовите на Комитетот

(4) Комитетот ги разгледува прашањата од односите меѓу заедниците во Републиката и донесува мислење и предлози за нивно решавање.

(5) Собранието е должно да ги разгледува мислењата и предлозите на Комитетот и да донесува одлука во врска со нив.

(6) Во случај на спор меѓу пратениците во Собранието во врска со спроведување на постапката за гласање утврдена во членот 69(2), Комитетот ќе одлучи со мнозинско гласање дали ќе се спроведе постапката.

Член 84

Претседателот на Република Македонија

....

- ги предлага членовите на Советот за меѓунационални односи;

....

Член 86

(1) Претседателот на Републиката е претседател на Советот за безбедност на Република Македонија.

(2) Советот за безбедност на Републиката го сочинуваат: претседателот на Републиката, претседателот на Собранието, претседателот на Владата, министрите кои раководат со органите на државната управа во областите на безбедноста, одбраната и надворешните работи и тројца членови кои ги именува претседателот на Републиката. Пр именувањето на тројцата членови, претседателот ќе обезбеди Советот за безбедност како целина правично да го одразува составот на населението во Македонија.

(3) Советот ги разгледува прашањата сврзани со безбедноста и одбраната на Републиката и дава предлози на Собранието и Владата.

Член 104

(1) Републичкиот судски совет го сочинуваат седум членови.

(2) Собранието ги избира членовите на Советот. Тројца од членовите ќе бидат избрани со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, од кои мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои тврдат дека припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во Македонија.

Член 109

(1) Уставниот суд на Македонија го сочинуваат девет судии.

(2) Собранието избира шест судии на Уставниот суд со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Собранието избира 3 судии со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, во кое мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои тврдат дека припаѓаат на заедници кои не се мнозинско население во Македонија.

Член 114

Локалната самоуправа се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, во кое мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои тврдат дека припаѓаат на заедници кои не се мнозинско население во Македонија. Законите за локално финасирање, локални избори, општинските граници и за градот Скопје ќе се усвојуваат со мнозинство гласови присутните пратеници, во кое мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои тврдат дека припаѓаат на заедници кои не се мнозинско население во Македонија.

Член 115

(1) Во единиците на локалната самоуправа, граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областа на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштита на околината, локалниот економски развој, локалните финансии, комунални дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Член 131

(1) Одлука за пристапување кон измена на Уставот донесува Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

(2) Нацртот за измената на Уставот го утврдува Собранието со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници и го става на јавна дискусија.

(3) Одлука за измена на Уставот донесува Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

(4) За одлука за менување на Преамбулата, членовите за локална самоуправа, членот 131, која било одредба што се однесува на правата на членовите на заедниците, вклучувајќи ги особено членовите 7, 8, 9, 19, 48, 56, 69, 77, 78, 86, 104 и 109, како и одлука за додавање која било нова одредба која се однесува на предметот на тие одредби и членови, ќе биде потребно двотретинско мнозинско гласање од вкупниот број пратеници во кое мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои тврдат дека припаѓаат на заедниците што не се мнозинско население во Македонија.

(5) Измената на Уставот ја прогласува Собранието.

АНЕКС Б

ИЗМЕНИ ВО ЗАКОНОДАВСТВОТО

Страните ќе ги преземат сите неопходни мерки за да го осигураат усвојувањето на тука наведените измени во законодавството, во наведените временски рамки.

1. Закон за локална самоуправа

Собранието, во рок од 45 дена од потпишувањето на Рамковниот договор, ќе го усвојат ревидираниот Закон за локална самоуправа. Овој ревидиран Закон во ниту еден аспект нема да биде понеповолен за единиците на локална самоуправа и нивната автономија, отколку предлог-законот предложен од страна на Владата на Република Македонија во март 2001 година. Законот ќе вклучи надлежности во врска со прашањата наведени во делот 3.1. од Рамковниот договор, како дополнителни самостојни надлежности на единиците на локална самоуправа, и ќе биде во согласност со делот 6.6. од Рамковниот договор. Покрај тоа, Законот ќе предвиди дека кои било државни стандарди или постапки воспоставени со кои било други закони што ги засегаат областите во кои општините имаат самостојни надлежности, ќе бидат ограничени на оние кои не ќе можат ефикасно да се воспостават на локално ниво; таквите закони натаму ќе го унапредуваат независното извршување на надлежностите на општините.

2. Закон за локално финансирање

Собранието до крајот на мандатот на овој состав на Собранието ќе усвои закон за финансирање на локалната самоуправа за да се осигура дека единиците на локална самоуправа имаат доволно ресурси да ги извршуваат своите задачи, според ревидираниот Закон за локална самоуправа. Законот особено ќе го предвиди следново:

- ќе им овозможи и ќе ги направи одговорни единиците на локална самоуправа да прибираат значителен износ на приходи од даноци;

- ќе обезбеди трансфер до единиците на локалната самоуправа на дел од централно прибираните даноци кои коренсподираат на функциите на единиците на локална самоуправа имајќи го предвид собирањето на даноци на нивната територија; и

- ќе осигура буџетска автономност и одговорност на единиците на локална самоуправа во областите на нивните надлежности.

3. Закон за општински граници

Собранието до крајот на 2002 година ќе усвои ревидиран закон за општински граници, земајќи ги предвид резултатите од пописот и релевантните упатства дадени во Законот за локална самоуправа.

4. Закони кои се однесуваат на полицијата лоцирана во општините

Пред завршувањето на мандатот на сегашното Собрание, Собранието ќе усвои одредби кои обезбедуваат:

- дека секој локален началник на полицијата е избран од страна на советот на засегнатата општина од листа која не содржи помалку од тројца кандидати предложена од страна на Министерството за внатрешни работи, меѓу кои барем еден кандидат припаѓа на заедницата во мнозинство во општината. Во случај советот на општината да не избере ниту еден од предложените кандидати во рок од 15 дена, Министерството за внатрешни работи ќе предложи втора листа која не содржи помалку од тројца нови кандидати, меѓу кои барем еден кандидат припаѓа на заедницата во мнозинство во општината. Доколку советот на општината повторно не избере кој било од предложените кандидати во рок од 15 дена, министерот за внатрешни работи, по консултација со Владата, ќе го избере локалниот началник на полицијата од двете листи на кандидати предложени од страна на Министерството за внатрешни работи, како и тројца дополнителни кандидати предложени од страна на Советот на општината,
- дека секој локален началник на полицијата го информира редовно и на барање, советот на засегнатата општина.
- дека Советот на општината може да му дава препораки на локалниот началник на полицијата во области кои ја вклучуваат јавната безбедност и безбедноста во сообраќајот; и
- дека Советот на општината може годишно да усвои извештај во врска со јавната безбедност кој ќе биде доставен до министерот за внатрешни работи и народниот правобранител (омбудсман).

5. Закони за државни службеници и јавна администрација

Собранието пред крајот на мандатот на сегашниот состав на Собранието ќе ги усвои измените на законите за државни службеници и јавна администрација за да се осигура правичната застапеност на заедниците во согласност со Дел 4.2. од Рамковниот договор.

6. Закон за изборни единици

Собранието, до крајот на 2002 година, ќе го усвои ревидираниот Закон за изборни единици, земајќи ги предвид резултатите од пописот и начелата предвидени во Законот за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија.

7. Правила за Собранието

Собранието пред крајот на мандатот на овој состав на Собранието ќе го измени Деловникот за да овозможи употреба на албанскиот јазик во согласност со Делот 6.5. од Рамковниот договор, параграфот 8 подолу, и релевантните амандмани на Уставот предвидени во Анекс А.

8. Закони што се однесуваат на употребата на јазиците

Собранието до крајот на мандатот на сегашното Собрание ќе усвои нова легислатива која ја регулира употребата на јазиците во органите на Република Македонија. Оваа легислатива треба да обезбеди дека:

- На пленарни седници и во работните тела на Собранието, пратениците може да се обраќаат на јазиците споменати во Член 7, ставови 1 и 2 од Уставот (како што е

изменето во согласност со Анекс А);

- Законите ќе се објавуваат на јазиците споменати во Член 7, ставови 1 и 2 од Уставот (како што е изменето во согласност со Анекс А); и

- Сите јавни службеници може да го пишуваат своето име со писмото на кој било од јазиците споменати во Член 7, ставови 1 и 2 од Уставот (како што е изменето во согласност со Анекс А) во кои било службени документи.

Собранието, до крајот на мандатот на сегашното Собрание, исто така, ќе усвои нова легослатива за издавање лични документи.

До крајот на мандатот на сегашното Собрание, Собранието треба да ги измени сите релевантни закони со цел одредбите за употребата на јазиците да бидат во целосна согласност со оддел 6 од Рамковниот договор.

9. Закон за Народен правобранител

Собранието до крајот на 2002 година ќе го измени Законот за Народен правобранител, како и другите релевантни закони за да осигура:

- дека народниот правобранител ќе презема дејствија за одбрана на начелата на недискриминација и правична застапеност на заедниците во јавните тела на сите нивоа и во другите области на јавниот живот, и дека има соодветни ресурси и персонал во неговата служба кои ќе му овозможат извршување на неговата функција;

- дека народниот правобранител ќе формира децентрализирани канцеларии;

- дека Собранието посебно ќе го гласа буџетот на народниот правобранител;

- дека народниот правобранител ќе поднесува годишен извештај до Собранието и онаму каде што е тоа соодветно, по барање може да поднесува извештаи до советите на општините во кои се формирани децентрализираните канцеларии; и

- дека овластувањата на народниот правобранител се зголемуваат за да:

- му се овозможи пристап и можност да ги прегледа сите службени документи, а при тоа се подразбира дека народниот правобранител и неговиот персонал нема да откриваат доверливи информации;

- му се овозможи на народниот правобранител, до донесувањето на одлуката од страна на надлежниот суд, да го суспендира извршувањето на упрвениот акт, доколку тој определи дека актот може да произведе непоправлива штета за правата на заинтересираното лице.; и

- му се даде на народниот правобранител право пред Уставниот суд да ја оспори согласноста на законите со Уставот.

10. Други закони

Собранието ќе ги озакони сите законодавни одредби кои може да бидат неопходни во давањето целосен ефект на Рамковниот договор и ќе ги измени или ќе ги укине сите одредби кои не се во согласност со Рамковниот договор.

АНЕКС Ц
ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И МЕРКИ ЗА ГРАДЕЊЕ НА ДОВЕРБАТА

1. Меѓународна поддршка

1.1. Страните ја покануваат меѓународната заедница да го олесни, набљудува и помогне имплементирањето на одредбите од Рамковниот договор и Анексите кон истиот, и бараат таквите напори да се координираат од страна на ЕУ, во соработка со Советот за стабилизација и асоцијација.

2. Попис и избори

2.1. Страните го потврдуваат барањето за меѓународно надгледување од страна на Советот на Европа и Европската комисија на пописот кој ќе се спроведе во октомври 2001 година.

2.2. Парламентарните избори ќе се одржат до 27 јануари 2002 година. Меѓународните организации, вклучувајќи го и ОБСЕ, ќе бидат поканети да ги набљудуваат овие избори.

3. Враќање на бегалците, ревитализација и обнова

3.1. Сите страни ќе работат да обезбедат враќање на бегалците кои се граѓани или имаат законски престој во Македонија и на раселените лица, во нивните домови, во што е можно покус временски период, и ја повикуваат меѓународната заедница, а особено УНХЦР, да помогне во овие напори.

3.2. Владата со учество на страните, 30 дена по потпишувањето на Рамковниот договор, ќе утврди акционен план за ревитализација и обнова на областите погодени од непријателствата. Страните ја повикуваат меѓународната заедница да помогне во формулирањето и имплементацијата на овој план.

3.3. Страните ја повикуваат Европската комисија и Светска банка, откако Собранието ќе ги усвои уставните амандмани наведени во Анекс А и ревидираниот Законот за локална самоуправа, брзо да свикаат состанок со меѓународните донатори за поддршка на финансирањето на мерките кои треба да се преземат со цел да се имплементира Рамковниот договор и Анексите кон истиот, вклучувајќи ги и мерките за јакнење на локалната самоуправа и реформа на полициските служби, потоа за макро-финансиска помош за Република Македонија и за поддршка на мерките за ревитализација и обнова, утврдени во акциониот план од ставот 3.2.

4. Развој на децентрализирана власт

4.1. Страните ја повикуваат меѓународната заедница да помогне во процесот на јакнење на локалната самоуправа. Меѓународната заедница особено треба да помогне во подготвувањето на неопходните законодавни измени поврзани со механизмите за финансирање со цел јакнење на финансиската основа на општините и создавање способности за финансиски менаџмент, и во измената на законот за општинските граници.

5. Недискриминација и правична застапеност

5.1. Земајќи ги меѓу другото предвид препораките на веќе формираната владина комисија, страните ќе преземат конкретни активности за зголемување на застапеноста на припадниците на заедниците кои не претставуваат мнозинство во Македонија, во државната администрација, војската и јавните претпријатија, како и за подобрување на нивниот пристап кон јавното финансирање за развој на деловните активности.

5.2. Страните се обврзуваат да обезбедат дека до 2004, полициските служби генерално ќе го одразат составот и распределбата на населението во Македонија. Како почетен чекор за постигнување на ова, страните се обврзуваат да осигураат дека 500 нови полицајци од заедниците кои не се мнозинско население во Македонија ќе се ангажираат и обучат до јули 2002, и дека тие полицајци ќе се распоредат во областите

каде живеат такви заедници. Страните, исто така, се обврзуваат дека други 500 такви полицајци ќе се ангажираат и обучат до јули 2003 и дека тие полицајци ќе се распоредат, на приоритетна основа, во областите низ цела Македонија каде живеат такви заедници. Страните ја покануваат меѓународната заедница да даде поддршка и помош во имплементирањето на овие обврски, особено преку проверка и селекција на кандидати и нивна обука. Страните ги покануваат ОБСЕ, Европската унија и САД да испратат експертски тим што е можно побрзо со цел да се оцени како најдобро да се постигнат овие цели.

5.3. Страните исто така ги покануваат ОБСЕ, Европската унија и САД да ја зголемат обуката и програмите за помош на полицијата, вклучувајќи:

- професионална обука, обука за човекови права и друга обука;
- техничка помош за реформа во полицијата, вклучувајќи помош во проверката, селекцијата и унапредувањето на процесите;
- развивање кодекс за однесување на полицијата;
- соработка во поглед на планирање на транзицијата за ангажирање и распоредување полицајци од заедници кои не се во мнозинство во Македонија; и
- распоредување, колку што е можно побрзо, меѓународни набљудувачи и полициски советници во чувствителните области, преку соодветни аранжмани со релевантните власти.

5.4. Страните ја покануваат меѓународната заедница да помогне во обуката на адвокати, судии и обвинители од припадници на заедниците кои не претставуваат мнозинско население на Македонија со цел да се зголеми нивната застапеност во судскиот систем .

6. Култура, образование и употреба на јазиците

6.1. Страните ја покануваат меѓународната заедница, вклучувајќи го и ОБСЕ, да ја зголеми помошта за проекти во областа на медиумите, со цел натамошно зајакнување на радио, ТВ и печатените медиуми, вклучувајќи и медиумите на албански јазик и мултиетничките медиуми. Страните, исто така, ја покануваат меѓународната заедница да ги зголеми програмите за професионална обука за медиумите за припадниците на заедниците кои не претставуваат мнозинско население на Македонија. Страните, исто така, го покануваат ОБСЕ да ги продолжи напорите за проекти наменети за подобрување на меѓу-етничките односи.

6.2. Страните ја покануваат меѓународната заедница да обезбеди помош за имплементација на Рамковниот договор во областа на високото образование.